

УДК 599.325.1 (477)

Роженко М. В. (Україна, Одеса)

ЗВИЧАЙНИЙ ШАКАЛ У ПОНИЗЗІ РІКИ ДНІСТЕР ТА ЙОГО ВПЛИВ НА ПЕРЕДСТАВНИКІВ МІСЦЕВОЇ ФАУНИ

Поява шакала звичайного на теренах нашої держави у 1998 р призвела до формування стійкого осередку виду у дельті Дністра з подальшим його розселенням на суміжні території. Враховуючи біологічні особливості виду, а саме зграйну організацію популяційної структури, хижацтво шакала сприяло суттєвому перерозподілу та скороченню чисельності багатьох аборигенних тварин у дельті Дністра. Так, з появою двох стійких осередків згаданого виду на узбережжях Карагольської затоки та півночі Дністровського лиману відбулися значні екологічні зміни, які стали найбільш помітними у динаміці угруповань хижих ссавців; особливо це стосується лисиці та єнотоподібного собаки. Зокрема, в період з 2005 по 2010 рр. на ділянці північного берега Дністровського лиману за весь період досліджень нами на 10 км облікового маршруту, в середньому, було зареєстровано 3 сліди лисиці звичайної, та 1 слід єнотоподібного собаки. До появи шакала на згаданих територіях у 1990-1995 роках слідів цих хижаків на тому ж маршруті, відповідно, було зареєстровано по 14 та 6. У межах Карагольської затоки ситуація була майже аналогічною. Тут також відбулося суттєве скорочення чисельності та щільності населення лисиці звичайної (5/10 км) проти 12/10 км у 1990-1995 рр. Це ж саме стосується і єнотоподібного собаки у всіх місцях, де з'явився новий інвазійний вид, яким у більшості місць Європи зараз став звичайний або золотавий шакал.

З появою нового хижака у дельті Дністра, на ділянках його мешкання відбулось суттєве зменшення чисельності дикої свині. За результатами наших обліків, щільність її населення упродовж зазначеного вище періоду на ділянці Північного берега Дністровського лиману скоротилась з 11 особин до 3/10 км. На узбережжі Карагольської затоки цей показник зменшився з 17 та 5/10 км маршруту. Оскільки зараз в угрупованні дикої свині поросята, які за нормальної екологічної ситуації є домінуючою віковою групою, складають лише 3-5 % від усіх облікованих особин, насамперед це свідчить про їх високу смертність у перший рік життя. Серед різних причин, це може бути й наслідком негативного впливу шакала на угруповання цієї тварини, оскільки у Нижньому Придністров'ї та Придунав'ї зазначений хижак став утворювати зграї і ефективно полювати на свійських та диких копитних.

Шакал також став створювати значний вплив на інші компоненти дельтової екосистеми Дністра, зокрема на популяцію водяної нориці, яка і без того має негативну тенденцію розвитку і зараз перебуває у депресивному стані. У весняно-літній період, окрім того, цей хижак залюбки підбирає упалих з гнізд пташенят горобиних (чорний дрізд, очеретянки, сіра ворона) та виловлює, насамперед, молодих лисок та каченят. Упродовж всього року для зазначеного хижака важливе трофічне значення мають загиблі тварини, серед яких домінують рештки собак і свійських кішок, збитих автомобілями.

Враховуючи вищенаведене, на сьогодні є цілком зрозумілою проблема, що виникла у зв'язку з появою нового для фауни держави виду. На території мисливських господарств, де сформувались угруповання шакала, стало складно займатись розведенням дичини та утримувати її ресурси на певному рівні. Причиною цього є відсутність етологічної адаптованості більшості наших аборигенних видів до впливу досліджуваного хижака.

Загалом, у зв'язку з успішним розселенням звичайного шакала по території майже всієї Південної України, слід очікувати помітних змін у просторовому перерозподілу окремих видів хижих ссавців, різкого скорочення чисельності основних жертв та посилення негативного впливу шакала на невеликих свійських тварин.